

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku A. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 lipca 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 15 marca 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 15 marca 2019 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołującego się A. B. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 15 grudnia 2016 r., oddalającego odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w W. z dnia 8 marca 2016 r., zmienionej następnie decyzją z dnia 29 kwietnia 2016 r., w której stwierdzono, że odwołujący się jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, podlega obowiązkowo

ubezpieceniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu w okresie od dnia 1 marca 2006 r. do dnia 31 stycznia 2009 r. i od dnia 1 lipca 2009 r. z podstawami wymiaru składek na te ubezpieczenia, ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy określonymi w decyzji.

Odwołujący się A. B. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 15 marca 2019 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 83 k.c. i art. 58 § 2 k.c. oraz art. 9 ust. 2 i 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Podniósł przy tym, że w orzecznictwie sądowym powszechnie przyjmuje się, że nie może być mowy o pozorności tam, gdzie umowa jest wykonywana. Ponadto w doktrynie wyraża się pogląd, zgodnie z którym czynność pozorna zawiera dwa istotne elementy, to jest, że strony, które dokonują takiej czynności prawnej, próbują wywołać wobec osób trzecich rzeczywiste, prawdziwe przeświadczenie, że ich zamiarem jest wywołanie skutków prawnych objętych treścią ich oświadczeń woli, a także, że między tymi stronami musi istnieć tajne, niedostępne dla osób trzecich porozumienie co do tego, że zamiar wyrażony w treści symulowanych oświadczeń woli nie istnieje lub że zamiar ten jest inny niż ujawniony w symulowanych oświadczeniach. Tymczasem w okolicznościach niniejszej sprawy „płatnika i ubezpieczonego” nie łączył akt konfidencji w stosunku do Umowy Zlecenia [...], a strony zawarły tę umowę w sposób dobrowolny i świadomy. Ich celem było zaś wywołanie takich skutków prawnych, jakie prawo łączy z zawieraną umową. W szczególności wszystkie postanowienia umowy stron są wykonywane.

Skarżący podkreślił również, że organ rentowy, zarzucając płatnikowi dokonanie nieważnej czynności prawnej, powinien udowodnić, że czynność ta wykazała cechy pozorności. To na organie rentowym spoczywa ciężar dowodu. Organ rentowy nie przedstawił jednak dowodów na pozorność spornych umów i nie ustalił okoliczności mogących doprowadzić do jednoznacznego stwierdzenia, że zawieranie umów miało na celu pozorne stworzenie zbiegu ubezpieczeń.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, przez odwołanie się do art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., powołuje się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia, to w jego uzasadnieniu powinny znaleźć się odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga kasacyjna jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy jest z góry widoczne dla

każdego prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, gdy jest zupełnie pewne i nie może ulegać żadnej wątpliwości, gdy podniesione zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany obecnie wniosek skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. W pierwszej kolejności Sąd Najwyższy zauważa przy tym, że choć wyrok Sądu drugiej instancji został zaskarżony przez skarżącego „w całości”, co jak się zdaje powinno być rozumiane jako próba podważenia zawartego w tym wyroku rozstrzygnięcia odnoszącego się do całego spornego okresu, to jest zarówno okresu od dnia 1 marca 2006 r. do dnia 31 stycznia 2009 r., w którym skarżącego łączyły z R. W. umowy o pracę nakładczą, jak i okresu od dnia 1 września 2009 r. do dnia 31 grudnia 2015 r., w którym skarżącego łączyła z R. W. umowa zlecenia, a z A. D. dodatkowo umowa o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy (1/8 etatu), to jednak w opisie pierwszego zarzutu kasacyjnego dotyczącego naruszeń art. 83 k.c. i art. 58 § 2 k.c. skarżący kwestionuje wyłącznie prawidłowość zastosowania tych przepisów i uznania, że „umowy o pracę nakładczą są umowami pozornymi i przez to jest dotknięta sankcją nieważności”, a zatem w ogóle nie obejmuje zakresem przedmiotowym skargi okresu od dnia 1 września 2009 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. Z kolei w ocenianym wniosku w ogóle pomija wspomniane umowy o pracę nakładczą, odnosząc deklarowaną przez siebie oczywistą zasadność swojej skargi kasacyjnej jedynie do umowy zlecenia (Umowy Zlecenia [...]). Już zatem tylko ta wada wniosku, polegająca na jego całkowitej „niekompatybilności” (niezgodności) z zakresem przedmiotowym zarzutów kasacyjnych, a więc na wewnętrznej sprzeczności, musi powodować, że wniosek ten jest ułomny i nie przekonuje o potrzebie poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu.

Niezależnie od powyższych spostrzeżeń, Sąd Najwyższy stwierdza, że uzasadnienie wniosku, w którym skarżący przekonuje, że zawarta przez niego umowa zlecenia była wykonywana, w istocie wskazuje na podjęcie przez skarżącego niedopuszczalnej w postępowaniu kasacyjnym próby podważenia dokonanej przez Sądy *meriti* oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego

oraz poczynionych na tej podstawie ustaleń faktycznych, z których jednoznacznie wynika, że skarżący nie wykazał żadnymi obiektywnymi dowodami, aby strony tej umowy w ogóle realizowały jej postanowienia, to jest, by skarżący składał druki polecające konkretne osoby, a zleceniodawca wypłacał mu z tego tytułu stosowne wynagrodzenie. Wymaga zaś podkreślenia, że z mocy art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Ponadto, na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu musiałby uwzględnić owe ustalenia w ramach rozpatrywania podniesionych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Końcowo Sąd Najwyższy zauważa i to, że w jego orzecznictwie utrwalił się pogląd, zgodnie z którym pozorność czynności prawnej jest okolicznością faktyczną i jako taka podlega ustaleniu przez sądy merytoryczne. Oznacza to, że w ramach podstawy kasacyjnej przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. ustalenie to nie podlega kontroli kasacyjnej (por. pośród wielu wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 marca 2014 r., V CSK 218/13, LEX nr 1486991 i z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 405/13, LEX nr 1480316 oraz postanowienie z dnia 28 maja 2020 r., III UK 410/19, LEX nr 3017791).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia. Co do zawartego w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosku organu rentowego o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, Sąd Najwyższy orzekł natomiast na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., stwierdzając, że organ rentowy wiązał ten wniosek jedynie z oddaleniem skargi kasacyjnej. Sąd Najwyższy zauważa w związku z tym, że w jego orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że nie ma podstaw do przyznania kosztów postępowania kasacyjnego stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosek o koszty wiązała nie z tym rozstrzygnięciem, które ostatecznie w sprawie zapadło (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 1934 r., C.II.1677/34, Zb. Urz. 1935, poz. 204 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 563/01,

LEX nr 1405370; z dnia 29 marca 2011 r., IV CSK 593/10, LEX nr 785541; z dnia 8 sierpnia 2012 r., II CSK 112/12, LEX nr 1231475; z dnia 18 grudnia 2012 r., II CSK 397/12, LEX nr 1288636).

a.s.